

Aan de voorzitter, de griffie en de leden van de Commissie voor Onderzoek van de Rekening (COR),

In afschrift aan de wethouders Struijvenberg en Achbar, de voorzitter van de ZWCS en de Gemeentelijke Ombudsman. En -omdat Feijenoord valt onder het NPRZ- de heer Chris Kuijpers van het ministerie van BZK.

Drie verzoeken

Wilt u er bij de wethouder Struijvenberg van Financiën op aandringen:

1. Dat het onderzoek, zoals beoogd in de motie 'Financieel Onderzoek Welzijn Feijenoord' (22bbb2221, 24 februari 2022) alsnog wordt uitgevoerd, maar dan goed?

Goed wil zeggen:

- a. dat het wordt uitgevoerd door een externe commissie met expertise op het gebied van financiën, regelgeving en welzijnsbeleid, en onder leiding van een onafhankelijk voorzitter;
- b. die daarbij gebruik maakt van het feitenrelaas dat ik op 29 november 2023 aan de wethouders Achbar en Struijvenberg heb toegestuurd;
- c. en die hoor en wederhoor toepast. Vooral hoor, want wederhoor heeft inmiddels uitgebreid plaatsgevonden, zo blijkt verderop.

2. Dat wethouder Struijvenberg er bij zijn collega Achbar op aandringt het bovenstaande voorstel te verwerken in het afdoeningsvoorstel bij de betreffende motie?

3. Mocht het College hiertoe niet bereid zijn, dat de Gemeenteraad dan zelf zo'n externe commissie instelt?

Toelichting

Over welke motie gaat het?

De genoemde motie is in februari 2022 ingediend door de DENK-fractie en goeddeels raadsbreed aangenomen (zie bijlage 1). Aanleiding was commotie in de Raad over een NRC-artikel over de wijze waarop Humanitas Welzijn in de jaren 2018-2022 de welzijnsopdracht voor het gebied Feijenoord uitvoerde. In de motie wordt de gemeente gevraagd om:

- *De gemeentelijke accountant te laten meekijken op de doelmatigheid van de bestede middelen;*
- *Bij een vermoeden van onrechtmatigheden een externe audit in te stellen;*
- *Hierover te rapporteren aan de Raad.*

Melding van financiële onregelmatigheden bij Humanitas Welzijn afgewezen

Nu heb ik enkele maanden eerder, in december 2021, aan de wethouders Van Gils en Eskes melding gedaan van financiële onregelmatigheden bij Humanitas Welzijn. In die - aangetekende- brief gaf ik aan over veel materiaal te beschikken dat deze melding onderbouwt. Deze melding is echter nooit bij de uitvoering van de motie betrokken. Sterker nog, hij is in april 2022, vijf maanden nadien en niet zonder een indringend rappel, door toenmalig wethouder Eskes afgewezen. Waarbij ik maar veronderstel dat dit ook de instemming had van haar collega van Financiën. Is die afwijzing op zich al laakbaar, de huidige wethouder Welzijn is op dat besluit van zijn voorganger niet teruggekomen, dit terwijl hij nota bene fractievoorzitter was van DENK toen die als oppositiepartij de motie indiende.

Ook wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk

Zijn collega van Financiën gaat echter evenmin vrijuit; gezien zijn rol als hoeder van een goede besteding van publieke middelen mag immers van hem wel wat extra alertheid worden verwacht als er financiële onregelmatigheden worden gemeld bij een organisatie die met publieke middelen (in totaal 20 mln.) een gemeentelijke opdracht uitvoert. Uit schriftelijke en mondelinge informatie van de kant van de gemeente is me gebleken dat mijn melding in allerlei gemeentelijke circuits bekend was, inclusief het financiële, maar dat niemand het kennelijk nodig achtte contact met me te nemen over wat ik te melden had. Deze gang van zaken steekt nogal af bij de voortvarendheid waarmee de gemeente meldingen van bijstandsfraude aanpakt, zeker ook in een gebied als Feijenoord.

Uitgebreid schriftelijk feitenrelaas als toelichting op de melding

Een ambtelijk verzoek tot contact kreeg ik medio november 2023, dus bijna twee jaar later na de melding. Dit dankzij -maar ook ruimschoots na- interventie door de Gemeentelijke Ombudsman. Daarop heb ik de wethouders Struijvenberg en Achbar een uitgebreid schriftelijk feitenrelaas gestuurd, dit ter onderbouwing van de melding (zie bijlage 2). Die moeite had ik me kunnen besparen als de gemeente me eerder, en liefst kort na het vaststellen van de motie, had gevraagd mijn melding nader toe te lichten.

De motie is ondeugdelijk uitgevoerd

In een voortgangsbericht, 6 december 2023, meldde wethouder Achbar de ZWCS dat allerlei daartoe gemeentelijke instanties betrokken zijn geweest bij het onderzoek waartoe de motie aanspoorde, maar dat geen van hen iets onoirbaars heeft gevonden. Nee, allicht, dat kan ook haast niet anders als men mijn melding willens en wetens buiten beschouwing laat en zich uitsluitend oriënteert op eigen inzichten en op informatie van Humanitas.

Afdoeningsvoorstel in de maak

Of, en zo ja hoe, het feitenrelaas aanleiding geeft tot nadere actie van de wethouders zal moeten blijken uit het afdoeningsvoorstel waar wethouder Achbar eendaags mee komt. Ik weet, ervaringen uit het verleden geven niet altijd aanleiding om iets zinnigs over de toekomst te zeggen, maar ook hier valt te vrezen voor een weinig ontvankelijke opstelling van de gemeente in de omgang met een kennelijk ongemakkelijke waarheid. Het is voor mij zonneklaar dat dit onderzoek bij de in de motie genoemde instanties niet in goede handen is.

De verzoeken

Vandaar mijn verzoeken, die met elkaar gericht zijn op onafhankelijk, onbevangen en grondig onderzoek. Want was dat niet de bedoeling van deze motie?

Ik begrijp dat uw Commissie op 16 april weer vergadert. Ik zou het erg op prijs stellen als u deze kwestie dan bij de wethouder van Financiën aankaart. En uiteraard ben ik graag beschikbaar voor nadere toelichting.

Vriendelijke groet,

Pedagogisch Collectief Feijenoord
Rotterdam

Motie: Financieel onderzoek naar welzijnswerk in Feijenoord

De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 24 februari 2022, ter bespreking van agendapunt 28.4 'Zorgwekkend Humanitas';

Constateerende dat:

- Humanitas tientallen miljoenen subsidie heeft gekregen van de gemeente om het welzijn in Feijenoord te verbeteren;
- Uit het recente NRC-artikel van 10 februari 2022 blijkt dat er nog steeds vragen zijn over de correcte besteding van het geld dat bestemd was voor het welzijnswerk in Feijenoord;

Overwegende dat:

- Al het mogelijke moet worden gedaan om dergelijke onrust en onzekerheid in het welzijnswerk in de toekomst te voorkomen;
- DENK Rotterdam van mening is dat het geld dat door de gemeente wordt uitgegeven aan welzijnswerk ook door de welzijnsorganisaties moet worden besteed aan welzijnswerk en dat dit nu ter discussie staat;
- Het van belang is om duidelijkheid te krijgen over de financiële gang van zaken in de afgelopen periode;
- Er geen schaduw meer mag blijven hangen over de gelden die niet volledig of niet alleen besteed zijn aan het welzijnswerk;
- Er inzage gegeven moet worden van de financiële positie van Humanitas over de scope dat er werkzaamheden zijn verricht;
- Bij de eindverantwoording van de welzijnsopdracht in Feijenoord nauwkeurig beoordeeld moet worden of de ontvangen middelen voor welzijn volledig en rechtmatig door de aanbieder zijn besteed;
- De wethouder heeft aangegeven dat er nog een accountantsverklaring hierover wordt verstrekt;
- Er thans een waas van onzekerheid en onduidelijkheid is ontstaan over de relatie tussen de bestede middelen en de geleverde prestaties;

Verzoekt het college:

- De gemeentelijke accountant te laten meekijken op de doelmatigheid van de bestede middelen;
- Bij een vermoeden van onrechtmatigheden een externe audit in te stellen;
- Hierover te rapporteren aan de raad

en gaat over tot de orde van de dag.

Hoesein

Tegen: pvv, 5op1us.

Natasha Mohamed-Hoesein
DENK Rotterdam

Dure avonturen in arme wijken

Een feitenrelaas over financiële onregelmatigheden bij Humanitas Welzijn

Samenvatting

Er zijn goede redenen voor een grondig onderzoek naar de financiële handel en wandel van Humanitas Welzijn (HW), de organisatie die in de jaren 2018-2022 in het gebied Feijenoord de welzijnsopdracht uitvoerde. Dat blijkt uit een motie van de DENK-fractie, nagenoeg raadsbreed aangenomen in februari 2022, om een accountantsonderzoek te doen naar het financiële beleid van HW. Het blijkt ook uit een melding in december 2021 van ondergetekende over financiële onregelmatigheden bij HW aan de toenmalige verantwoordelijk wethouders. Werd die melding eerder door de gemeente afgewezen, pas na interventie van de Ombudsman bleek de gemeente alsnog bereid deze melding te betrekken bij de uitvoering van de DENK-motie. Een verzoek van die strekking kwam er kortgeleden, dus bijna 2 jaar na de genoemde melding.

Dit feitenrelaas is de reactie op dit verzoek en bevat een uitgebreide toelichting op de melding van december 2021. Aangevoerd wordt dat bij het uitzetten van opdrachten door HW de schijn bestaat van belangenverstrengeling en vriendjespolitiek, dat geld verspild is aan verkeerde prioriteiten en mislukte projecten, dat welzijnsgeld op een manier is aangewend die moeilijk te verenigen is met welzijnsbeleid, en dat welzijnsgeld onthouden is of zelfs afgenomen aan goede prioriteiten, in het bijzonder het kind- en jeugdwerk. De conclusie is dat de gemeente door het inhuren van HW een duur avontuur aangegaan in kwetsbare wijken die worden gedomineerd door armoede. Wijken ook die niet voor niets focuswijken zijn in het kader van het NPRZ. Wijken bovendien waar uitkeringsfraude met straffe hand wordt bestreden. Vooral dat laatste contrasteert met de weinig welwillende wijze waarop de gemeente tot op heden omgegaan is met de melding en met de DENK-motie. Het geeft geen blijk van gretigheid om de waarheid over de financiële handel en wandel van HW onder ogen te zien.

Leeswijzer

1. Meldingen van financiële onregelmatigheden bij Humanitas Welzijn
2. HW bracht commotie en controverses teweeg
3. Van SIDAG-melding naar klokkenluidersmelding
4. De onregelmatigheden
5. Dure avonturen in kwetsbare wijken
6. Aanbevelingen

1. Meldingen van financiële onregelmatigheden bij Humanitas Welzijn

Op 20 december 2021 maakte ik, in een aangetekende brief melding van financiële onregelmatigheden bij Humanitas Welzijn. De brief was gericht aan de toenmalige wethouders Eskes (Welzijn) en Van Gils (Financiën). Humanitas Welzijn (HW) was in die periode een organisatieonderdeel van Humanitas Rotterdam, dat verantwoordelijk was voor de welzijnsopdracht in het gebied Feijenoord. In die brief verwees ik naar een grote hoeveelheid belastend materiaal over die financiële onregelmatigheden, verzameld door medewerkers van HW en onder meer verwoord in een SIDAG-melding die naderhand is omgezet in een klokkenluidersmelding.

Omdat op deze brief geen reactie kwam stuurde ik op 15 maart 2022 een rappel, waarbij ik ook de gelegenheid greep me wat uitgebreider over het welzijnsbeleid in het gebied Feijenoord uit te laten. Op 8 april 2022 kreeg ik daarop van wethouder Eskes een afwijzende reactie. Wat opmerkelijk is want de Gemeenteraad had op 24 februari 2022 een motie van de DENK-fractie aangenomen waarin het College werd aangespoord een accountantsonderzoek te laten doen naar de financiële handel en wandel van HW¹. Een nagenoeg raadsbreed aangenomen motie ook, in elk geval door de toenmalige en de huidige coalitiepartners. Deze motie vloaide

¹ 22bb2221 28.4 Motie 5 Financieel onderzoek naar welzijnswerk in Feijenoord

voort uit commotie binnen de Raad op een uitgebreid kritisch artikel in de NRC van 10 februari 2022 over de performance van HW in het gebied Feijenoord en over diens financiële beleid.² Gezien deze motie was er toch alle aanleiding voor de gemeente om belangstelling te hebben voor het belastende materiaal waar ik mijn meldingen naar verwees. Dat bleek dus kennelijk niet het geval.

Ik wendde me vervolgens tot de Gemeentelijke Ombudsman. Op 29 juni 2022 vond met haar een gesprek plaats, waarop zij in actie kwam door de gemeente te vragen waarom die mijn melding veronachtzaamde, en of het niet beter het belastende materiaal alsnog op te vragen. Die inzet had succes, zo bleek, want op 24 juli 2023 berichtte de Ombudsman me dat de gemeente inmiddels wel bereid is de melding te benutten voor de uitvoering van de motie. Het was echter op aandrang van de Ombudsman dat de gemeente me daar ook zelf voor zou benaderen en dat gebeurde pas op 16 november 2023 in een ambtelijk verzoek. Bijna 2 jaar nadat ik mijn melding deed en iets minder lang na het vaststellen van de DENK-motie. Wat niet bepaald duidt op gretigheid bij de gemeente om een kennelijk ongemakkelijke waarheid tegemoet te treden.

2. HW bracht commotie en controverses teweeg

Humanitas Welzijn was in de periode tussen 1 januari 2018 tot 1 april 2023 verantwoordelijk voor de welzijnsopdracht in het gebied Feijenoord, dit op basis van een gunning in 2017 in de aanbestedingsprocedure welzijn.

Het optreden van HW bracht direct al veel commotie en controverses teweeg, zowel extern als intern. Dat leidde in de loop van 2019 tot tumultueuze vergaderingen in de toenmalige commissie ZOCS en in de Raad waarin tal van personen en partijen uit het gebied schriftelijk en door middel van insprekbijdragen hun ongenoegen lieten blijken. Omdat toenmalig wethouder Sven de Langen ook wel doorhad dat het optreden van HW niet bepaald vlekkeloos verliep was een gemeentelijke projectleider aangesteld die het implementatieproces in goede banen moest leiden. Ook stelde hij een klanttevredenheidsonderzoek in het vooruitzicht. Overigens was er bij de wethouder geen twijfel over de juistheid van de beslissing van zijn voorganger Hugo de Jonge om aan HW de welzijnsopdracht voor Feijenoord te gunnen; dat bleek wel uit zijn beantwoording van vele kritische vragen die hem door de Raad waren voorgelegd.

De Raad nam een motie aan waarbij de wethouder werd aangespoord een vertrouwenspersoon aan te wijzen die medewerkers van HW, bewoners en partijen uit het gebied in de gelegenheid stelde hun verhaal te kunnen doen. Dat dit terecht was bleek ook wel omdat sprake was van een angstcultuur binnen de organisatie, die er onder meer toe leidde dat tal van medewerkers van HW het voortijdig voor gezien hielden of zelfs de deur gewezen werd, dit alles met een groot personeelsverloop tot gevolg. Voor een groepje medewerkers van HW was dit alles op 22 juli 2019 aanleiding voor een SIDAG-melding³. Zie daarvoor de bijlage bij dit feitenrelaas.

3. Van SIDAG-melding naar klokkenluidersmelding

Het bestuur van Humanitas stuurde twee ‘persoonlijke en vertrouwelijke’ reacties op de SIDAG-melding aan de betrokken medewerkers⁴.

In de eerste reactie van 10 maart 2020 maakte Humanitas een onderscheid in de melding tussen:

² <https://www.nrc.nl/nieuws/2022/02/10/welzijnswerk-in-het-arme-feijenoord-grote-ambities-veel-conflicten-a4087495?t=1696560526>

³ SIDAG staat voor seksuele intimidatie, discriminatie, pesten, agressie en geweld op het werk.

⁴ Omdat de beide reacties van het Humanitas-bestuur nadrukkelijk ‘persoonlijk en vertrouwelijk’ zijn voel ik me niet vrij deze stukken mee te sturen. Beter is het als de gemeente die zelf opvraagt bij Humanitas.

- a. Het gedrag van de PD jegens de medewerkers. Dat onderdeel van de melding werd door Humanitas ontvankelijk verklaard en was voorwerp van onderzoek door het bureau Bezemer en Schubad. Dit leidde uiteindelijk tot het voortijdige vertrek van de PD. Deze werd opgevolgd door een andere leidinggevende binnen HW, verder aangeduid als Opvolger PD (OPD)
- b. Kwesties met betrekking tot o.m. integriteit, AVG, extern optreden, belangenverstrengeling en financieel beleid. Die onderdelen van de melding werden door Humanitas niet ontvankelijk verklaard maar waren wel aanleiding tot een uitgebreide tweede reactie.

Deze tweede, eveneens 'persoonlijke en vertrouwelijke' reactie kwam er op 21 april 2020 en bevat een uitgebreid verweer van Humanitas tegen de aantijgingen van de SIDAG-melders op het gebied van de kwesties genoemd onder b.

Omdat er op deze reactie veel viel af te dingen werd de SIDAG-melding omgezet in een klokkenluidersmelding en werd ook het Huis van de Klokkenluiders ingeschakeld. Die hielp bij het uitvoeren van die klokkenluidersmelding volgens de geldende regels. Met als resultaat weliswaar dat men bot ving bij Humanitas maar dat het Huis van de Klokkenluiders op zeker moment wel het bericht afgaf dat men gerechtigd was met de klokkenluidersmelding naar buiten te treden. Dat werd dus in eerste instantie de gemeente, door middel van de melding die ik op 20 december 2021 deed. Ik nam dat op omdat klokkenluiders in het algemeen veel te verliezen hebben en ik niet. En omdat ik ook zelf kritisch was over het opereren van HW in mijn Feijenoord.

4. De onregelmatigheden

De financiële onregelmatigheden van HW komen in elk geval voor in vier grote projecten waar veel geld mee gemoeid was. Dat zijn Locoo, Nieuwe Banen, de zwemcampagne en herinrichtingen van de Huizen van de Wijk. Die onregelmatigheden komen neer op verspilling van geld en op belangenverstrengeling bij de inzet ervan.

1. Verspilling van geld heeft plaatsgevonden doordat bepaalde activiteiten en investeringen overbodig waren of veel goedkoper hadden gekund. Of omdat ze voortijdig gestaakt zijn bij gebrek aan een deugdelijk haalbaarheidsonderzoek vooraf.
2. Een groot aantal opdrachten is onderhands aanbesteed en bij bedrijven buiten het gebied Feijenoord. Bedrijven ook waarvan de leiding tot de 'inner circle' van de projectleiders behoort. Dit wekt op zijn minst de schijn van belangenverstrengeling en vriendjespolitiek. Zie daarvoor het overzicht hieronder.
3. Door zich te onttrekken aan de reguliere aanbestedingsregels die ook voor de gemeente zelf gelden meende HW dat hij zich ook kon onttrekken aan de aanbestedingsvoorwaarden voor publiek geld, zoals een voorkeur voor de inzet van organisaties met een sterk sociaal profiel.
4. Opdrachten wegzetten buiten het gebied Feijenoord is bovendien in strijd met de intenties van het Locoo-project van HW, dat ondernemers binnen het gebied aanmoedigde zo veel mogelijk bij elkaar in te kopen (zie par. 4.1). Uiterekend HW zelf gaf hier het slechte voorbeeld.

Overzicht opdrachten Humanitas Welzijn. Bron: SIDAG-melding

Orders geplaatst buiten het gebied	Alternatief in het Locoo netwerk of Lokaal	Uit netwerk van projectleiding	Totaal bedrag aan Facturen 2018	Totaal bedrag aan facturen 2019 t/m 30-6-2019	totaal
	Ja	x	18.024,74	16.690,63	34.715,37
	Ja	X	14.192,70	-	14.192,70
	Ja	X	291.628,75	40.156,27	331.785,02
	Ja	X	235.222,80	85.042,59	320.265,39
	Ja	X	5.399,63	12.741,30	18.140,93
	Ja	X	4.235,00	-	4.235,00
	Ja		16.987,00	1.887,79	18.874,79
	Ja	X	302,50	-	302,50
			585.993,12	156.518,58	742.511,70

*In bovenstaande overzicht zijn de kosten voor horeca-aankopen niet meegenomen. Deze worden nu nog buiten het gebied aangekocht. Er is een Rotterdamse groothandel die graag de horeca-aankopen wilt leveren tegen betaling via het Locoo-netwerk.

4.1 Locoo

Het project Locoo behelsde een netwerk van lokale ondernemers in het gebied Feijenoord, met als onderlinge afspraak dat ze veel mogelijk bij elkaar inkopen doen en opdrachten wegzetten. Zo zou het geld binnen het gebied blijven en kon economische versterking plaatsvinden. Voor het financiële verkeer was voorzien in een 'Locoo-app', als alternatief voor de gebruikelijke banktransacties. Voor deelname werd een inschrijfgeld van E25,- gevraagd. Met Locoo was een fors deel van het welzijnsgeld gemoeid, naar verluidt een bedrag van 1,9 mln.

Ook Humanitas Welzijn zelf zou participeren in dit netwerk en zich committeren aan de afspraak om bij lokale ondernemers in te kopen. Dat liep echter al snel anders:

1. HW zette zelf voor flinke bedragen weg bij organisaties buiten het gebied.
2. Voor deelname was het ook nodig dat de ondernemers een aparte rekening openden. Het bestuur van Humanitas weigerde dit te doen voor HW, waarmee direct al de vraag rijst of het Locoo project ook bestuurlijk afgedekt werd. En ook of het in juridische zin solide in elkaar zat.

Er waren interne en externe signalen waarbij HW gewaarschuwd werd voor de uitvoeringsimplicaties van Locoo. HW negeerde die en onderschatte daarmee de complexiteit een project als Locoo van en de condities die nodig zijn om dit concept tot een succes te maken. De interne signalen kwamen van medewerkers en de externe kwamen vooral van de stichting STRO, een landelijke organisatie die de Locoo-app leverde en die ook zijn deskundigheid beschikbaar stelde. De waarschuwingen van STRO werden echter door HW in de wind geslagen en dat leidde uiteindelijk tot het beëindigen van de samenwerking.

Zoals eerder gemeld zette HW zelf veel van zijn opdrachten weg bij ondernemers buiten het gebied. Dat gebeurde in het geval van Locoo bij een combi van de bedrijven Elastik en Goodmorrow (EG). In feite kwamen de opdrachten en het geld vooral terecht bij Goodmorrow; Elastik was er vooral voor de facturering. Daarbij springt in het oog dat Goodmorrow geleid werd door de echtgenote van de OPD, wat toch tenminste de schijn van belangenverstrengeling wekt. De opdrachten hadden betrekking op de uitvoering van Locoo zelf maar ook op andere projecten van HW. In feite werd de EG-combi 'preferred supplier' en HW werd er ook steeds afhankelijk van.

De schijn van belangenverstrengeling is er bovendien omdat de PD ook landelijk de boer opging om Locoo te promoten bij andere gemeenten. Die verkeerden dan nog in de positie om eerst een grondig haalbaarheidsonderzoek te doen alvorens met dit project in zee te gaan. Bij de gemeente Rotterdam was dat niet het geval omdat Locoo inbegrepen was in de gunning van de hele welzijnsopdracht aan HW. En door kost wat kost dit project door te zetten en alle waarschuwingen te negeren laadt de PD de verdenking op zich vooral uit te zijn geweest op eigen belang. Illustratief daarvoor is ook dat Locoo niet is overgedragen aan de zgn. Dam-community, een stichting die in het gebied op vergelijkbare wijze als Locoo bezig was door een lokale munt te introduceren. Dit terwijl de welzijnsorganisatie na het beëindigen van de opdracht toch gehouden is zijn erfenis aan opvolgers over te dragen.

Op zeker moment is het Locoo project 'on hold' gezet wat in feite neerkwam op stopzetten. De deelnemende ondernemers zijn daarover niet geïnformeerd en ze hebben ook hun inschrijfgeld niet terug gekregen. Zeker voor een organisatie die bedacht is op welbevinden van mensen en die betaald wordt met overheids geld is dat een slechte beurt. Evenmin is duidelijk hoe de bedragen die voor dit project waren gereserveerd zijn herbestemd.

Dit alles heeft plaatsgevonden met medeweten en klaarblijkelijk ook instemming met de gemeente.

4.2 Nieuwe Banen

Nieuwe Banen was een vanuit HW opgezet uitzendbureau. De eerste vraag hierbij is waarom dat met publiek geld moest gebeuren; het uitzendwezen is immers een zaak van de markt. En als er dan al publiek geld in moet, is het dan terecht dat er welzijnsgeld in gestoken wordt? Zijn er niet tal van andere gemeentelijke fondsen waarmee dat kan? En hoeveel welzijnsgeld is gemoeid geweest met dit initiatief? Er zijn veel meer vragen te stellen bij dit initiatief: wordt zo niet oneerlijke concurrentie gecreëerd met lokale uitzend- en

bemiddelingsbureaus, aangezien Nieuwe Banen opgezet kon worden met welzijnsgelden en zij geen winstoogmerk hoefden te hebben? En klopt het dat HW kosten heeft gerekend aan bedrijven voor hun diensten? En hoe rijmt dat met hun sociaal maatschappelijke functie in Feijenoord? Waar zijn deze opbrengsten naar toe gegaan en hoe werden deze opbrengsten gebruikt?

Zeker is wel dat Nieuwe Banen na afronding van de welzijnsopdracht niet overgedragen is aan een lokale partij of overgedragen aan de nieuwe welzijnsaanbieder. De OPD heeft NB onder eigen verantwoordelijkheid gecontinueerd, waardoor het er sterk op lijkt dat de opstart ervan met welzijnsmiddelen is gefinancierd is. Dat blijkt bijvoorbeeld ook uit het feit dat de collega's die werkzaam waren voor NB niet meegenomen zijn in dit bedrijf, zodat hun toekomstige inkomen voor rekening is van de overheidskas. De conclusie is gewettigd dat de OPD door oneigenlijk gebruik, zo niet misbruik, van publieke middelen, zonder ondernemersrisico en zonder eigen investeringen voor zichzelf een bedrijf heeft kunnen opzetten.

4.3 De Zwemcampagne

De zwemcampagne was het derde in het springende programma van HW. Die kwam er op neer dat alle kinderen in het gebied Feijenoord gratis zwemles kregen. Nu is er niets tegen zwemles; zwemmen is immers goed voor lijf en leden en draagt bij aan de veiligheid van de jeugd in het waterrijke Feijenoord. Toch zijn er ook bij dit initiatief flinke kanttelingen te plaatsen.

Zo blijkt uit interne informatie is dat die zwemcampagne niet in de eerste plaats een inhoudelijk maar een financieel doel diende. Er was namelijk een flinke onderuitputting op het budget en de zwemcampagne werd bedacht om daarin te voorzien. Dit heeft dus alles weg van 'geld zoekt bestemming'. Dit blijkt ook wel uit het feit dat in het Werkplan 2019 nergens gerept wordt van deze zwemcampagne terwijl die wel in de loop van 2019 is opgezet. Ook dat wijst op de financiële noodsprong die ik hierboven beschreef. Bovendien maakte HW in de publiciteit goede sier met dit initiatief zonder te melden wat de eigenlijke achtergrond ervan was.

Naar verluid was met de zwemcampagne een bedrag van 750K gemoeid. Dat bedrag had aanzienlijk lager gekund als contributiebeleid gevoerd was. Er zijn in het gebied immers heel wat ouders die zo'n contributie best op kunnen brengen. En voor minvermogende bewoners had HW een beroep kunnen doen op het Sportfonds waardoor de contributie kon worden gereduceerd of zelfs tot nul teruggebracht. Dit trok ook bij sportverenigingen scheve gezichten en terecht: hun activiteiten worden immers niet volledig met publiek geld - laat staan welzijnsgeld - betaald en zij moeten in hun contributiebeleid wel een beroep doen op het Sportfonds. Bovendien moeten zij voor hun inkomsten veelal ook een beroep doen op allerlei particuliere fondsen of sponsors, terwijl HW daarvan gevrijwaard was. Overigens heeft HW wel contact gehad met het Sportfonds. De opstelling van HW in dat contact was echter dusdanig dat een vruchtbare samenwerking niet mogelijk bleek, zo leerde ik ook van medewerkers van het Sportfonds.

Ter verdediging van het gratis karakter van de zwemlessen voerde HW aan dat ouders gehouden waren aan een tegenprestatie in natura, bijvoorbeeld in de vorm van maaltijden verzorgen of hand- en spandiensten bij de organisatie. Niet gebleken is dat daar in de praktijk iets van terecht gekomen is.

Voor de organisatie en uitvoering van de zwemcampagne werd een externe projectleider aangetrokken die daarvoor 10k per maand factureerde. Deze is voortijdig gestopt na een grondig meningsverschil met HW. Ook de projectleider die daarna kwam is om dezelfde reden voortijdig vertrokken. Het zijn enkele voorbeelden van het grote personeelsverloop binnen HW wat ik eerder in dit feitenrelaas benoemde. Het zegt ook iets over de manier waarop HW geleid en georganiseerd werd en dat is niet bepaald positief te noemen.

Als laatste maar niet als minste is de vraag gewettigd waarom zwemles überhaupt met welzijnsgeld betaald moest worden. Er zijn immers ook sportsubsidies en als het om de veiligheid van kinderen gaat had ook een andere financieringsbron kunnen worden gevonden. Met deze zwemcampagne is veel geld verspilld dat bijvoorbeeld gebruikt had kunnen worden om het kind- en jeugdwerk op Feijenoord te versterken. Het tegendeel is het geval, het is zelfs verder afgebroken, zoals ik in paragraaf 5.6 uiteenzet. En klaarblijkelijk is dit alles met instemming van de gemeente gegaan. Merkwaardig is dan wel dat de zwemcampagne na het vertrek van HW niet op dezelfde manier voortgezet is. Was het dan bij nader inzien toch niet zo'n goed idee?

4.4 Forse materiele investeringen in de Huizen van de Wijk

De grootste kostenpost in het overzicht hierboven (331K) betreft de herinrichting van de Huizen van de Wijk in de vorm van verbouwingen en de aanschaf van nieuw meubilair. Nu is voor zo'n herinrichting best iets te zeggen, ware het niet dat in de periode voorafgaand aan die van HW ook al flinke materiele investeringen gedaan zijn in de Huizen van de Wijk. Hadden de investeringen van HW niet beter kunnen worden ingezet voor de bloei van activiteiten in die Huizen van de Wijk? Het tegendeel is het geval, zo heb ik in elk geval in het Huis van de Wijk De Dam op Feijenoord vast moeten stellen. Was het activiteitsniveau al niet meer zo hoog als weleer, in de HW periode liep dat nog verder terug. Het vermoeden rijst dat ook bij deze investeringen sprake is van 'geld zoekt bestemming'.

Ook hier geldt dat de opdrachten gegund zijn aan een bedrijf buiten het gebied. In dit geval was dat Woodwave, een bedrijf waarvan de leiding ook tot de 'inner circle' van de leiding van HW behoorde. Ook hier geldt dat er geen enkele vorm van openbare aanbesteding plaatsvond zodat bedrijven in het gebied op voorhand waren uitgesloten. En ook hier is dus sprake van de schijn van belangenverstrengeling en vriendjespolitiek.

5. Dure avonturen in kwetsbare wijken

In aanvulling op de financiële onregelmatigheden hierboven deel ik in deze paragraaf nog een aantal waarnemingen als betrokken bewoner van de wijk Feijenoord. Die geven geen compleet beeld van het financiële beleid van HW over het hele gebied, maar ze zijn wel relevant voor de beoordeling door de accountantsdienst en de uitvoering van de DENK-motie. Breder onderzoek over het hele gebied zal zeker meer informatie opleveren over de financiële handel en wandel van HW. Trouwens, ook het niet uitgevoerde klanttevredenheidsonderzoek, dat door wethouder Sven de Langen met een weids gebaar was aangekondigd, had hier meer licht op kunnen werpen.

5.1 Wankel personeelsbeleid en problemen met de vermogenspositie van Humanitas

Ten tijde van de gunning leefden er bij de gemeente al sterke twijfels over de kwaliteit van het personeelsbeleid van Humanitas, twijfels ook die door een rechterlijke uitspraak werden bevestigd. Hebben deze twijfels ook een rol gespeeld bij de gunning of is hier sprake van een voorbeeld van 'de ene hand weet niet wat de ander doet'?

Naderhand bleek ook de vermogenspositie van Humanitas wankel te zijn. Dit leidde er in elk geval toe dat bepaalde uitgaven van HW werden vertraagd en dat -naar verluid- het welzijnsbudget tijdelijk of zelfs permanent werd gebruikt om gaten in de begroting bij de moederorganisatie op te vullen. Of dit zo is verdient hoe dan ook grondig onderzoek.

5.2 Kapitaalvernietiging door de gunning

HW heeft de gunning indertijd nipt gewonnen; het verschil in punten ten opzichte van Forza, de bestaande combinatie van welzijnsorganisaties, was miniem. Daarbij scoorde HW aanzienlijk lager dan Forza op het gebied van kind- en jeugdwerk. Doorslaggevend was echter dat HW hoog scoorde op innovatie en dat bepaalde de einduitslag. En dan geldt 'winner takes all' met alle gevolgen van kapitaalvernietiging van dien. De gemeente werd in de offerte een groot aantal vernieuwende en nog niet eerder vertoonde initiatieven voorgespiegeld maar daar is in de praktijk weinig of niets van terecht gekomen, zo moet worden vastgesteld. Dat was te voorzien, niet alleen 'met de kennis van nu' maar ook een kritischer beoordeling van de offerte, bijvoorbeeld door enkele bewoners, had geleerd dat al dat nieuws voor een groot deel op wensdenken en fantasie gebaseerd was, zonder zich te vergewissen van de uitvoerbaarheid of dat het voorziet in wat de bewoners willen. In het eerder aangehaalde NRC-artikel staat dat de offerte van HW in drie weken geschreven is door de latere PD, die hoegenaamd geen kennis had van, laat staan affiniteit met de eigen aard en complexiteit van de wijken, van de kwetsbaarheid ervan, maar ook van de goede wil van de bewoners en hun eigen initiatief. De gemeente heeft zich op sleeptouw laten nemen door een welzijnspartij die als een olifant door de porseleinkast gegaan is, zo is mijn waarneming. En dat met alle gevolgen van dien, ook qua kosten.

5.3 Kosten personeelsverloop

Het enorme personeelsverloop wat ik eerder noemde zal ook niet zonder kosten gegaan zijn. Sowieso is sprake van kapitaalvernietiging, in financieel en sociaal opzicht. Welzijnswerk is immers bij uitstek mensenwerk en het succes ervan staat en valt met langdurige relaties tussen medewerkers en bewoners. Personele discontinuïteit in het sociale domein is funest, zo leert ook een essay van ⁵

5.4 Implementatiekosten

De start van HW in het gebied verliep zo problematisch dat er een gemeentelijk projectleider aan te pas moest komen om de implementatie in goede banen te leiden. Die had ook op een andere manier en veel constructiever manier aangewend kunnen worden als niet voor HW gekozen was. Bijvoorbeeld door met de bestaande Forza-combinatie goede afspraken te maken over het vervolg van de welzijnsopdracht of door de burgers, de Gebiedscommissie Feijenoord en de Wijkraden veel meer in de lead te zetten bij de uitvoering van de welzijnsopdracht. Daarnaast vergde ook het debat in de Raad en het beantwoorden van de raadsvragen veel energie van de ambtenaren. Zonde van de energie dus en zonde van de kosten, ook die van de bewoners die alle zeilen bij hebben moeten zetten om de gemeente bij te brengen dat de gunning aan HW een slecht idee was. En van de Raadsleden die er vervolgens met stoffer en blik achteraan moesten, terwijl die ook wel wat beters te doen hebben. Een slecht functionerende democratie jaagt de gemeenschap flink op kosten, zo blijkt maar weer eens.

5.5 Reductie activiteitsniveau: goedkoop is duurkoop

De Persoonshal in de wijk Feijenoord, de combinatie van sporthal en Huis van de Wijk De Dam, is een dure voorziening, ca 4 ton op jaarbasis, exclusief personeel. HW en de gemeente hadden hier een voorbeeld kunnen nemen aan de voormalige deelgemeente Feijenoord door de bezettingsgraad zo hoog mogelijk te maken. Zoals eerder in de Proeftuin Feijenoord waarbij zo'n 50 organisaties, clubs en groepen van deze accommodatie gebruik maakten, wat ook een veelbelovend proces van communityvorming inhield. De inzet van HW had een tegengesteld effect; het activiteitsniveau werd tot een minimum beperkt. Waardoor ook de herinrichting van het Huis van de Wijk in feite weggegooid geld was.

Ook moesten welzijnsactiviteiten plaatsmaken voor de dagprogrammering van het basisonderwijs. Daartoe vonden er zelfs verbouwingen plaats in het Huis van de Wijk. De vraag hierbij is of welzijnsgeld gebruikt is voor deze service of dat dit door de scholen werd betaald uit de middelen die ze voor de dagprogrammering krijgen. Is het eerste het geval, is dat is dan niet een oneigenlijk gebruik van welzijnsmiddelen, zeker als blijkt dat tal van andere welzijnsactiviteiten zijn afgebouwd? Is het tweede het geval, wat heeft HW dan met die middelen gedaan? Anders gezegd: heeft HW dubbel gevangen door het Huis van de Wijk in te zetten voor de dagprogrammering?

5.6 Afbraak van kind- en jeugdwerk: penny wise pound foolish

Paragraaf 4 laat zien dat veel geld is verspilld is aan de verkeerde prioriteiten en bovendien op een manier die vooral het eigenbelang van de leidinggevenden van HW dienden. Was dat niet gebeurd dan had veel meer geïnvesteerd kunnen worden in kind- en jeugdwerk. Daarin bleek HW echter schraalhans keukenmeester. Bij de gunning verdween Thuis op Straat al uit het gebied. Verder werd in de HW periode jeugdorganisaties in de wijk Feijenoord hun financiële armslag onthouden of zelfs afgenomen: voorbeelden daarvan zijn Helderheid, Monteirogym, de jongerenactiviteiten in het Huis van de Wijk en het Werkteam Feijenoord. Nu is bekend dat kind- en jeugdwerk een dempend en preventief effect heeft op jeugdproblematiek en de vatbaarheid voor de criminele verleiding⁶. Het niet stevig inzetten op kind- en jeugdwerk leidt dus tot hogere kosten in andere domeinen, in het bijzonder jeugdzorg, politie en toezicht. 'Penny wise pound foolish' dus, deze beslissingen van

⁵ [Het geheim van de lange relatie.pdf \(movisie.nl\)](#)

⁶ Zie daarvoor het recente collegevoorstel over Preventie met Gezag.

HW, die met medeweten en zelfs instemming van de gemeente werden genomen. Nog afgezien van het leed dat bij de jeugd had kunnen worden voorkomen door wel stevig in te zetten op kind- en jeugdwerk.

Dit was stellig niet gebeurd als de gunning verleend was aan Forza, de oorspronkelijke welzijnsorganisatie die een veel steviger profiel op jeugd had, goed geworteld was in het gebied en meer vertrouwen genoot onder de bewoners dan HW. Bovendien had de gemeente ook met Forza nadere afspraken kunnen maken over de manier waarop hij de welzijnsopdracht uitvoert, dit in goede samenspraak met de Gebiedsorganisatie Feijenoord en naderhand de Wijkraden.

5.6 Een duur avontuur in kwetsbare wijken

Eerder meldde ik al dat wethouder Sven de Langen de keuze van zijn voorganger Hugo de Jonge om met HW in zee te gaan te vuur en te zwaard verdedigde. Daarom is het opmerkelijk dat de gemeente de samenwerking met HW niet heeft voortgezet maar bij de laatste openbare aanbesteding gekozen heeft voor SOL, een organisatie met een heel ander profiel dan dat van HW. Ook dat sterkt me in de waarneming dat de gemeente met de gunning van de welzijnsopdracht van HW een forse scheve schaats gereden heeft, en met de gunning van het welzijnsbeleid aan HW een prijzig avontuur aangegaan is. Uitgerekend in wijken die gekenmerkt worden door armoede en kwetsbaarheid en die niet voor niets focuswijken heten in het kader van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Wijken bovendien waar de gemeente uitkeringsfraude op een hele straffe manier aanpakt, zelfs met algoritmen en meldpunten. Ik mag hopen dat de accountantsdienst het financiële beleid van HW, dat met medeweten en instemming de gemeente gevoerd is, met diezelfde gretigheid benadert en beoordeelt. En dat dus de DENK-motie naar behoren wordt uitgevoerd.

6. Aanbevelingen

1. Goede nota te nemen van dit feitenrelaas over financiële handel en wandel van HW en die serieus te betrekken bij de uitvoering van de DENK-motie. Dat is inclusief de SIDAG-melding.
2. Het horen van personen die over deze financiële onregelmatigheden meer inzicht kunnen bieden. Zoals de medewerkers die de SIDAG-melding hebben gedaan, medewerkers en leidinggevendenden van HW, betrokken bewoners en medewerkers van de gemeente. Dit met het oog op hoor en wederhoor en om de informatie uit dit feitenrelaas scherper te krijgen, aan te vullen en zo nodig te corrigeren.
3. In dit feitenrelaas zijn ook de twee reacties van het bestuur van Humanitas op de SIDAG-melding genoemd. Mijn advies aan de gemeente is dat die deze reacties zelf opvraagt bij het bestuur van Humanitas. Ze zijn namelijk nadrukkelijk gekwalificeerd als ‘persoonlijk en vertrouwelijk’ en daarom voel ik me niet vrij om deze stukken met dit feitenrelaas mee te sturen.

Pedagogisch Collectief Feijenoord

Rotterdam

28 november 2023